

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

“KELISHILDI”

O‘zbekiston Respublikasi
Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi

“ ” _____ 2020 yil

**AKADEMIK LITSEYLARDA JISMONIY TARBIYA FANIDAN
NAMUNAVIY O‘QUV DASTUR
(Umumta‘lim fanlar)**

TOSHKENT – 2020

Ushbu dastur O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi huzuridagi Oliy, o‘rta maxsus va professional ta’lim yo‘nalishlari bo‘yicha o‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashning 2020-yil 14-avgustdagi № 3-son majlis bayoni bilan ma’qullangan hamda Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligining 2020-yil 14-avgustdagi 418-son buyrug‘i bilan tasdiqlangan.

Jismoniy tarbiya fani bo‘yicha o‘quv dasturi loyihasini ishlab chiqish bo‘yicha ijodiy guruh tarkibi

1. Xodjayev Faxriddin Xadjaevich	OzDJTI huzuridagi jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutahasislarni tayorlash va qayta tayorlash ularni malakasini oshirish instituti o'qituvchis, p.f.n., professor
2. Maxmudov Baxrom Abdusalomovich	Nizomiy nomidagi TDPU dotsenti
3. Yarmatov Shermin Raxmatovich	“Tabiiy va aniq fanlar”ga ixtisoslashtirilgan S.H.Sirojiddinov nomidagi respublika akademik litseyi jismoniy tarbiya rahbari
4. Usmonova Shaxnoza Qaxramonovna	“Tabiiy va aniq fanlar”ga ixtisoslashtirilgan S.H.Sirojiddinov nomidagi respublika akademik litseyi jismoniy tarbiya fani o'qituvchisi

KIRISH

O'rta ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya o'quv fanini o'qitishning asosiy maqsadi - o'quvchilarni jismonan baquvvat, epchil, sog'lom qilib tarbiyalash, inson salomatligi to'g'risidagi bilimlarini rivojlantirish, jismoniy tarbiya fanidan egallagan bilimlarini hayotda qo'llay olish layoqatini shakllantirishdan iborat. **Jismoniy tarbiya o'quv fanini** o'qitishning asosiy vazifalari esa: sog'lomlashtiruvchi mashqlarni bajarishni tushunish va qo'llay olish; jismoniy mashqlarni ketma-ketlikda to'g'ri bajarish orqali jismoniy sifatlarni rivojlantirish;

sport asbob-anjomlaridan foydalanishning xavfsiz usullarini o'rgatish; sog'lom turmush tarzini keng jamoatchilik o'rtasida targ'ib etishda tayanch va jismoniy tarbiya faniga oid kompetensiyalarni shakllantirishdan iboratdir.

Ushbu maqsadni amalga oshirish uchun quyidagi ta'limiy, tarbiyaviy, sog'lomlashtiruvchi vazifalarni bajarish lozim bo'ladi:

Ta'limiy - jismoniy tarbiya va sport bo'yicha asosiy tushunchalarni, ularning mohiyatini hamda dasturda mavjud bo'lgan jismoniy tarbiya jarayonida mashqlarni o'quvchilarga o'rgatish tushuniladi. Ta'limiy vazifani amalga oshirishda o'quvchilarda jismoniy tarbiya va sport to'g'risidagi nazariy bilimlar, ya'ni sport turlari, sport anjomlari va ulardan foydalanish hamda xavfsizlik qoidalariga rioya etgan holda yosh-fiziologik xususiyatlariga mos bo'lgan jismoniy yuklamalarni mustaqil ravishda belgilay olish kabi ma'lumotlar beriladi.

Tarbiyaviy - jismoniy tarbiya va sport faoliyatining kerakligicha ta'minlash, jismoniy sifatlarni rivojlantirish va aqliy, estetik tarbiyalar bilan shakllantirib boriladi.

Sog'lomlashtiruvchi-o'quvchilarning organizmlari, sog'lig'ini mustahkamlash, har tomonlama jismonan tarbiyalashga qaratiladi.

O'quvchilarning yosh xususiyatlariga qarab quyidagi vazifalar amalga oshirib boriladi:

jismoniy baquvvat, sog'lom bo'lish;

harbiy xizmatga va tezkor tibbiy yordam ko'rsatish;

ma'naviy, ruhiy, jismoniy jihatdan o'zini o'zi doimo takomillashtirish.

O'rta ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya fanini darajaga ajratgan holda o'qitilishi belgilandi.

Jumladan, 10-11-sinflar - jismoniy tarbiyaning umumiy darajasi bo'lib, jismoniy mashq mashg'ulotlarini mustaqil bajarishga bo'lgan turg'un odatlarni shakllantirish, jismoniy mashqlarga doir mashg'ulotlarning yakka tartibdagi dasturlarini tuzish, ulardan o'z-o'zini takomillashtirish va muntazam ravishda amaliyotda foydalanishdan iborat.

Mazkur dastur asosida o'rta ta'lim maktabi jismoniy tarbiya fani o'qituvchisi maktab sharoitini inobatga olgan holda taqvim-mavzu rejasini ishlab chiqadi. O'quv dasturi bo'limlari uchun ajratilgan soatlarga o'zgartirish kiritish yoki boshqa bo'lim hisobidan o'quv-mashg'ulotlarni amalga oshirish mumkin emas.

Ushbu o'quv dasturidagi I-II kurslar uchun berilgan "Suzish" bo'limini o'qitish o'quv yilining aprel-may oylarida dars jarayonlarida nazariy va amaliy

(suzish harakatlariga oid bo'lgan) mashqlarni bajarish tavsiya etiladi.

O'quv dasturida berilgan mavzular va ular uchun ajratilgan soatlarni o'qitishda bajarilayotgan mashqlarni keyingi darslarda takrorlash, takomillashtirish orqali maktab o'quvchilarining yosh-fiziologik xususiyatlarini inobatga olgan holda jismoniy yuklamalar belgilanadi va bajariladi.

2018-2019-o'quv yillarida o'rta umumta'lim maktablarining 7,10,11-sinflarida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 60-apreldagi "Umumiy o'rta va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limining davlat ta'lim standartlarini tasdiqlash to'g'risida"gi 187-son qarori bilan tasdiqlangan malaka talablari asosida tuzilgan bo'lib, Xalq ta'limi vazirining 2017-yil 3-iyundagi 190-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan o'quv dasturlaridan;

2018 - 2019 o'quv yillarida o'rta umumta'lim maktablarining 8-9-sinflarida O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligining 2010-yil 1-iyuldagi 62/2 /4/1-sonli qo'shma hay'at majlisining qarori "Umumiy o'rta, o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalarida o'qitiladigan umumta'lim fanlari hamda oliy ta'limda davom ettiriladigan fanlar dasturlari uzviyligi va uzluksizligini ta'minlash to'g'risida"gi qo'shma hay'at majlisining qarori bilan tasdiqlangan optimallashtirilgan o'quv dasturidan amaliyotda foydalaniladi.

I-KURS JISMONIY TARBIYA 72 soat (haftasiga 2 soat)

Inson mehnat faoliyatida gimnastikaning ahamiyati. Qizlar uchun gimnastika mashqlarining gigienik ahamiyati. Darsning qismlari bo'yicha mashg'ulotlarni mustaqil ravishda o'tkaza bilish. Gimnastika bo'yicha o'zbek sportchilarining yutuqlari. Xalqaro va Milliy Olimpiya qo'mitasining tashkil etilishi, sportchilarimizning musobaqa o'yinlaridagi ishtiroki. Gimnastika musobaqa qoidalari. Jismoniy mashg'ulotlarni organizmning asosiy sistemalariga ta'sirini bilish. Uzoq davom etadigan yugurishda o'zini o'zi nazorat qilish usullaridan foydalanishni bilish. Chidamlilikni oshirishga qaratilgan mashqlarni mustaqil bajarish qoidalari bilish. Dasturdagi yugurish, sakrash va uloqtirish o'quv mezonlarini egallash.

Jismoniy mashg'ulotlarning organizmning asosiy sistemalariga ta'siri. Jismoniy mashqlarni bajarish ish qobiliyatini oshirish vositasidir. Jismoniy tarbiya bilan shug'ullanuvchilarni tibbiy nazoratdan o'tkazib turish. Psixologik tayyorgarlik.

Chidamlilikni oshirishga qaratilgan mashqlarni mustaqil bajarish qoidalari. Mashqlarni bajarayotganda o'z-o'zini nazorat qilish va xavfsizlik qoidalari.

Basketbol o'yinining texnika va taktika asoslari. Basketbol o'yinida jarohatlanishni muhofaza qilish. O'zbekistonda voleybol o'yining rivojlanishi. O'yinda yo'l qo'yilgan xatolarni tahlil qilish.

Massaj (silash) to'g'risida tushuncha (ko'rsatib) berish. Sport va jismoniy mashg'ulot bilan shug'ullanuvchining vazni. O'quvchilarni hayotga va mehnat faoliyatiga tayyorlash.

Futbol o'yini, o'yinchilarning tartib va intizomini buzmasliklari qoidalari, jarima va erkin to'p tepish, futbol taktikasi ("standart" holatda bajariladigan

kombinatsiyalar). O‘yin qoidalari asosida hakamlilik qilish.

Kurash Xalqaro Assotsiatsiyasi, konfederatsiyalar va milliy federatsiyalar. Kurash texnikasi va taktikasi haqida. Kurash musobaqalarining turlari haqida. Jarohatlanganda va shikastlanganda birinchi yordam ko‘rsatish.

Inson salomatligini yaxshilashda suzishning ahamiyati. Suzishda asosiy qoidalarga amal qilish. Gigienik talablar.

GIMNASTIKA (16 soat)

Umumrivojlantiruvchi mashqlar.

Juft-juft bo‘lib buyumlarsiz va buyum bilan, gimnastika narvonida va o‘rindiqa egiluvchanlikni, kuchni, tezkorlik va chidamlilikni tarbiyalaydigan mashqlar bajarish.

Tayanib sakrash.

Gimnastika “kozyoli”dan ko‘prikchani uzoqlashtirish va yaqinlashtirish bilan depsinib sakrashlar; uzunasiga o‘rnatilgan gimnastika “kozyoli” ustidan tayanib sakrash (o‘g‘il bolalar 120 sm balandlikdagi gimnastika ko‘prigi oralig‘i 1 m oraliqda) oyoqlarni kerib va bukib sakrash; yonlamasiga o‘rnatilgan gimnastika “kozyoli” ustidan qo‘llar bilan otning o‘ng-chap qismiga tayanib, oyoqlarni kerib sakrab o‘tish.

Qiz bolalar 110 sm balandlikdagi uzunasiga o‘rnatilgan gimnastika “kozyoli” ustidan oyoqlarni kerib, sakrab o‘tish; yonlama qo‘yilgan gimnastika “kozyoli” ustidan oyoqlarni bukib sakrab o‘tishlar; oyoqlar tayanchning o‘ng va chap tarafidan o‘tish.

Tirmashib chiqish.

5 m li arqonga, qo‘llar yordamida (vaqt hisobiga) tirmashib chiqish; shuni 90° burchak hosil qilib bajarish; to‘xtab-to‘xtab tirmashib chiqish (ma‘lum balandlikda to‘xtash uchun belgilar qo‘yiladi)

Osilish va tayanishlar.

Osilishlar: turnikda: osilishdan quch bilan tayanishga ko‘tarilish; gavdani bukib-yozish holatidan tebranishga o‘tish; osilib tebranishda gavdani keskin yozish bilan tayanchga ko‘tarilish; turnikda tayanishdan oyoq va gavda bilan oldinga yarim oysimon harakat qilib, osilishga tushib tebranish.

Tayanishlar: qo‘shpoyalarda qo‘llarda tayanishdan tebranib, oldinga siltanish bilan tayanchga ko‘tarilish; qo‘shpoyada tirsakka tayanib turishdan tebranib, orqaga siltanish bilan tayanchga ko‘tarilish; qo‘shpoyada tayanib tebranishda, oldindan (orqadan) yon tomonlarga 90° burilib sakrab tushishlar.

Akrobatika.

O‘g‘il bolalar uchun: har xil dastlabki holat (d.h.) dan oldinga umbaloq oshish; 40-50 sm balandlikdagi buyumlar ustidan umbaloq oshib o‘tish; 2-3 qadam yugurib kelib, uzoqlikka umbaloq oshish; sherigi yordamida qo‘llarda tik turish; tik turgan holatdan “ko‘prik” hosil qilish.

Qizlar uchun: ikki marta oldinga, orqaga umbaloq oshish; kurakda turish; tik turgan holatdan “ko‘prik” hosil qilish va yon tomonga aylanib turish.

Muvozanatni saqlash mashqlari.

Depsinib yakkacho‘pga chiqish; yakkacho‘pga tayanishdan bir oyoqni

osHIRISH bilan 90° burilib, minib o'tirish, ikki oyoqda va holatlarini almashlab sakrashlar; yarim cho'qaygan holatda oyoqlar bilan siltanib yurish, oyoq uchlariga ko'tarilib burilishlar, o'ng (chap) oyoqda "qaldirg'och" hosil qilish; o'tirib burchak hosil qilish va qo'llarga oldindan tayanib, oyoqlarni kerib orqaga siltanish bilan kerishib sakrab tushish.

YENGIL ATLETIKA (18 soat)

Yurish.

Sportcha yurish texnikasini takomillashtirish; 100, 200 m masofalarga yuqori tezlikda sportcha yurish; past va balandliklardan iborat 400-600 m masofani bosib o'tish.

Yugurish.

60 m masofani tez yugurib o'tish; 4x100 metr ga estafeta yugurish; o'rta masofaga masofa bo'ylab yugurishni bajarish; 500, 800, 1000 m masofalarga yugurish; yurish bilan almashlab 8 daqiqa davomida yugurish; 100 m ga yugurish malakasini oshirish.

Sakrash.

Balandlik va uzunlikka sakrashning maxsus mashqlari; yugurib kelib uzunlikka "oyoq bukish usuli"da sakrash. Yugurib kelib balandlikka "hatlab o'tish usuli"da sakrash.

Uloqtirish.

Turli holatlarda turgan joydan tennis koptogini uloqtirish; tennis koptogini 3-4 qadamdan yugurib kelib uloqtirish; tennis koptogini mo'ljalga uloqtirish; to'ldirma to'p (3 kg) ikki qo'llab sapchib-sakrab uloqtirish.

Kross tayyorgarligi.

Yo'nalishni o'zgartira borib past-baland yerlardan yugurish; 3000 m masofaga kross yugurish.

SPORT O'YINLARI (12 soat) (basketbol, voleybol, gandbol)

Basketbol.

Basketbol o'yini elementlari asosida har xil mashq usullarini bajarish. Himoyaning maydon va shaxsiy ushlar turlari.

2x3, 3x2, 2x1x2 va 1x2x2 taktikalari; hakamlik qilish. Basketbol o'yini qoidasiga asosan ikki tomonlama o'yin.

To'pni bir qo'lda olib yurish; raqibni chetlab o'tish; to'pni bosh tomondan ikki qo'llab uloqtirish; oldinga intilib chiqish; to'pni ilib olish; yerga urib, sakrab halqaga tashlash (to'p tushgunga qadar harakatda bo'lish).

Voleybol.

Ikki qo'l qoidasiga rioya qilgan holda to'pni to'r orqali qarama-qarshi turgan jamoaga uzatishni o'rgatish; to'r ustida sakrab yon tomondan orqa bilan uzatishlarni o'rgatish;

hujum zarbalariga to'siq qo'yish; to'rga tegib qaytgan to'pni qabul qilish va qaytarish; to'pni pastdan qabul qilish va belgilangan nuqtaga uzatish; ikki guruh o'rtasida o'ynash taktikasini o'rganish;

o'rganilgan mashqlarni o'yin vaqtida qo'llay bilish; o'yinga mustaqil tayyorgarlik ko'rish; o'yinga hakamlik qilishni bilish; to'pni yuqoridan, pastdan o'yinga kiritish.

Gandbol.

O'yinda hakamlik qilish; o'rganilgan elementlardan ikkala tomonlama o'yinda foydalanish; maydon bo'ylab himoya; aralash himoya va asta-sekin hujum qilish taktikalarini o'rgatish.

FUTBOL (10 soat)

Havoda uchib kelayotgan to'pni sakrab bosh bilan urib qaytarishni bajarish.

O'quvchilarni raqibdan to'pni olib qo'yish texnikasi.

Tik turgan holatda to'pni tovon bilan to'xtatish.

"Sakkiz" shaklida to'pni olib yurish.

Texnika va taktika usullari.

Futbol qoidasiga ko'ra ikki tomonlama o'yin.

KURASH (12 soat)

Musobaqalarda hakamlik qilish. Musobaqa o'tkazish tartiblari.

Kurash usullari: "Ko'krakdan tashlash".

"Yelkadan oshirish tashlash" usuli.

"Yon boshdan tashlash" usullari.

SHAXMAT(4 soat)

Shaxmat misollarini yechish; amaliy o'yinlar.

II-KURS JISMONIY TARBIYA 36 soat (haftasiga 1 soat)

I BOB. GIMNASTIKA (4 soat)

URM mashqlar.Harakatda URM majmuasini bajarish. (ketma-ketlikka amal qilish).

Tayanib sakrash.Gimnastika "kozyoli"dan ko 'prikchani uzoqlashtirish va yaqinlashtirish bilan depsinib sakrab tushish va oldinga umboloq oshish; Qiz bolalar yonlama qo'yilgan gimnastika "kozyoli" ustidan oyoqlarni bukib sakrab o'tishlar.

Tirmashib chiqish.7 metr arqonga tirmashib chiqish.to'xtab-to'xtab tirmashib chiqish (ma'lum balandlikda to'xtash uchun belgilar qo'yiladi).

Osilish.Turnikda osilishdan kuch bilan tayanishga ko'tarilish; gavidani bukib- yozish holatidan tebranishga o'tish; osilib tebranishda gavidani keskin yozish bilan tayanchga ko 'tarilish; turnikda tayanishdan oyoq va gavda bilan oldinga yarim oysimon harakat qilib, osilishga tushib tebranish.

Tayanishlar.Qo'shpoyalarda qo'llarda tayanishdan tebranib, oldinga siltanish bilan tayanchga ko'tarilish; qo'shpoyada qo'llarni bukib yozish va tirsakka tayanib turishdan tebranib, orqaga siltanish bilan tayanchga ko 'tarilish; qo'shpoyada tayanib tebranishda, oldindan (orqadan) yon tomonlarga 90⁰ burilib sakrab tushishlar.

Akrobatika.O'g'il bolalar uchun: har xil d.h. dan oldinga umbaloq oshish; 40-50 sm balandlikdagi buyumlar ustidan umbaloq oshib o'tish; yugurib kelib, uzoqlikka umbaloq oshish; sherigi yordamida qo'llarda tik turish; tik turgan holatdan "ko'prik" hosil qilish; Qizlar uchun: ikki marta oldinga, orqaga umbaloq oshish; kurakda turish; tik turgan holatdan "ko'prik" hosil qilish va yon tomonga aylanib turish.

II BOB. YENGIL ATLETIKA (8 soat)

Yugurish.100 m ga yugurish malakasini oshirish; 800, 1000 m masofalarga yugurish; yurish bilan almashlab 6 daqiqa davomida yugurish; estafeta yugurish 4x400 metr.

Kross tayyorgarligi.12 daqiqa davomida yugurish; yo'nalishni o'zgartirib borib past-baland yerlardan yugurish; 3000 m masofaga kross yugurish.

Sakrash.Balandlik va uzunlikka sakrashning maxsus mashqlari; uzunlikka 3 hatlab sakrash; yugurib kelib uzunlikka "Oyoq bukish usulida" sakrash; yugurib kelib balandlikka "hatlab o'tish usuli"da sakrash.

Uloqtirish.Tennis koptogini yugurib kelib uloqtirish; granatani uzoqlikka uloqtirish.

III BOB. SPORT O'YINLARI (14 soat) (basketbol, voleybol, qo'l to'pi, futbol)

Basketbol.Basketbol o'yinini elementlari asosida har xil mashq usullarini bajarish; himoyaning maydon va shaxsiy ushlar turlarini o'rgatish; to'pni bir qo'lda olib yurish; oldinga intilib chiqish; to'pni ilib olish; yerga urib, sakrab halqaga tashlash; basketbol o'yini qoidasiga asosan ikki tomonlama o'yin. hakamlik qilishni o'rgatish.

Voleybol.To'pni yuqoridan o'yinga kiritish va zonalarga yo'naltirish; o'yinga mustaqil tayyorgarlik ko'rish; Ikki qo'l qoidasiga rioya qilgan holda to'pni to'r orqali qarama-qarshi turgan jamoaga uzatishni o'rgatish; hujum zarbalariga to'siq qo'yish; to'rga tegib qaytgan to'pni qabul qilish va qaytarish; to'pni pastdan qabul qilish va belgilangan nuqtaga uzatish; ikki guruh o'rtasida o'ynash taktikasini o'rganish; o'rganilgan mashqlarni o'yin vaqtida qo'llay bilish; o'yinga hakamlik qilishni bilish.

Qo'l to'pi.O'rganilgan elementlardan ikkala tomonlama o'yinda foydalanish; maydon bo'ylab himoya; aralash himoya 5x1, 6x0 taktikasi va asta-sekin hujum qilish taktikalarini o'rgatish; o'yinda hakamlik qilish.

Futbol.

Futbol to'pini ko'krakda to'xtatish va to'pni uzoq masofasiga aniq yetkazib berish. To'pni nishonga tepish; to'pni burchakdan o'yinga kiritish.

IV BOB. KURASH (8 soat)

Musobaqalarda hakamlik qilish.Belbog'li kurash; belbog'li kurashusullarini o'rgatish.

V BOB. SHAXMAT (2 soat)

Shaxmat misollarini yechish; amaliy o‘yinlar.

Ta’lim muhitiga qo‘yiladigan minimal talablar:

Jihozlar:

Sport zal: Gimnastik narvonlar, gimnastik o‘rindiqlar, gimnastik “kon”, gimnastik “kozyol”, gimnastik ko‘prikcha, gimnastik to‘shaklar (mat), yakkacho‘p, qo‘shpoya, turnik, gardishlar, arg‘amchilar, gimnastika tayoqchalari, gimnastik arqon (kanat). Balandlikka sakrash uchun anjomlar, basketbol shiti, halqasi, to‘ri (komplekt). Voleybol ustuni, to‘ri. Qo‘l to‘pi darvozasi. Sport o‘yinlarining to‘plari. To‘ldirma to‘plar, fishkalar.

O‘yin maydoni: yugurish yo‘laklari, estafeta tayoqchasi, mini futbol maydoni 2 ta darvoza, basketbol maydoni va jihozlari, basketbol halqasi, voleybol maydoni va jihozlari, hakam o‘rindig‘i, baland va past turniklar, qo‘shpoya, uzunlikka sakrash sektori, sog‘lomlashtirish maydonchasi.

Jismoniy tarbiya fanini o‘qitish quyidagi dastur asosida amalga oshiriladi

T/r	Dasturbo‘limlari	O‘quv davomida ajratilgan soatlar	O‘quv bosqichlari	
			I KURS	II KURS
1.	Gimnastika	20	16	4
2.	Yengil atletika	26	18	8
3.	Sport o‘yinlari	36	22	14
4.	Kurash (o‘smirlar uchun) Raqs elementlari va ritmik gimnastika (qizlar uchun)	20	12	8
5.	Shaxmat	6	4	2
	Jami	108	72	36

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasining 1997-yil 29-avgustdagi ”Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasining 1997-yil 29-avgustdagi “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi to ‘g‘risida”gi Qonuni.
3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1999-yil 16-avgustdagi “Umumiy o ‘rta ta’limning davlat ta’lim standartlarini tasdiqlash to‘g‘risida”gi 390-sonli qarori.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2004-yil 21-maydagi “2004-2009 yillarda Maktab ta’limini rivojlantirish Davlat umummilliy dasturi to ‘g‘risida”gi PF-3431.
5. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirli va Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligining 2010-yil 1-iyuldagi “Umumiy o‘rta, o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limi muassasalarida o‘qitiladigan umumta’lim fanlari hamda oliy ta’limda davom ettiriladigan fanlar dasturlari uzviyligi va uzluksizligini ta’minlash to ‘g‘risida”gi 6/2/4/1-sonli qo ‘shma hay'at majlisi qarori.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012-yil 10-dekabrda “Chet tillarni o ‘rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-1875-sonli qarori.
7. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2013-yil 8-maydagi “Uzluksiz ta’lim tizimining chet tillar bo‘yicha davlat ta’lim standartlarini tasdiqlash to‘g‘risida”gi 124-sonli qarori.
8. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 6-apreldagi “Umumiy o‘rta ta’lim va o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limining davlat ta’lim standartlarini tasdiqlash to‘g‘risida”gi 187-son qarori.
9. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 15-martdagi “Umumiy o‘rta ta’lim to‘g‘risidagi Nizomni tasdiqlash haqida” gi 140-sonli qarori.
10. N.Soatov, F.Nadjimov“Maktabda jismoniy tarbiya” 2015-yil .
11. R. Qosimjonov “Shaxmat-Sehrli Olam” 2008-yil